

Mohammed in Caïro

Hein de Haas

Caïro is een overweldigende stad. 16 miljoen mensen op een kluitje. Het immer claxonerende autoverkeer, de luchtvervuiling, de contrasten tussen arm en rijk en de permanente botsing tussen moderniteit en traditie maken het leven hier tot een intense ervaring. Met haar majestueuze ligging aan de Nijl heeft deze metropool ook een onmiskenbare grandeur.

Caïro werkt als een magneet op de Egyptische plattelandsbevolking. “Het is hier veel te druk. Bij ons op het platteland is het rustig en zijn de mensen eerlijk – maar hier is werk”, zegt Mohammed. Hij is 23 jaar, een keurige jongen, geboren en getogen in een dorpje in de Nijldelta en na zijn middelbare school naar Caïro getrokken om bedrijfseconomie aan de Universiteit van Caïro te studeren. Na zijn afstuderen twee jaar geleden, volgde de grote deceptie. Niemand zat te wachten op de diensten van een afgestudeerde boekhouder zonder juiste contacten. Daarom werkt hij nu voor 35 euro per maand – exclusief fooien – als dagportier van mijn appartementencomplex in de elitewijk Zamalek in hartje Caïro.

Ondanks zijn karige bestaan houdt Mohammed hartstochtelijk van zijn land – de grootste natie in de wereldgeschiedenis. “Toen jullie nog in berenvellen rondliepen bouwden mijn voorouders de piramides”, zei hij eens trots. Egyptenaren noemen hun land niet voor niets *Oum Ed-Dounia*, oftewel de ‘moeder van de wereld’. Er loopt in de Egyptische verbeelding een regelrechte lijn van de farao’s naar Moebarak, de huidige president. In veel opzichten is dat waar: Egypte – lees: de Nijlvallei – is de oudste staatkundige eenheid ter wereld.

Egypte, en dan vooral Caïro, is sinds lange tijd het culturele, religieuze en politieke centrum van de Arabische wereld. Ook nu nog: analfabete boerenvrouwen van Marokko tot Jemen begrijpen tegenwoordig het Egyptisch-Arabische dialect dankzij de stortvloed aan Egyptische *soap operas* en muziekclips die via de satellietshotel dagelijks over de Arabische regio uitgestort wordt. Maar terwijl de kennis over Egypte groot is in de rest van de Arabische wereld, weten andersom de meeste Egyptenaren weinig over de buitenwereld. De grote uitzondering op deze regel zijn de oliestaten aan de Perzische golf, welke snel dichterbij zijn gekomen.

Sinds de jaren zeventig, toen de glorie-dagen van het Egypte van president Nasser als de fiere aanvoerder van de pan-Arabische, anti-koloniale beweging voorbij waren, trokken de Egyptenaren massaal als gastarbeider naar Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Qatar en Irak. Ze gingen om geld te verdienen, maar ze kwamen terug met nieuwe ideeën over godsdienst en maatschappij, die vaak conservatiever waren dan Egyptische opvattingen. Volgens veel Egyptenaren is hun land hierdoor gedeeltelijk ver-Saoedi-Arabiseerd, wat zich onder meer uit in massale hoofddoekdracht en een toenemende scheiding der seksen. Ook de vele door Saoediërs gefinancierde puriteinse satellietzenders doen een duit in het zakje. Aan de andere kant wemelt het in de vakanties op straat van de Saoedi’s die hun eigen land ontvluchten om zich in Egypte te laven aan drank, muziek, vrouwen en schandknappen. Ze voelen aan als een zwerm rijke perverselingen die de Egyptische vrouwen aanzetten tot prostitutie.

Europa lag tot voor kort achter de Egyptische horizon. Maar dat is langzaam aan het veranderen. De rijke Golfstaten verkiezen steeds vaker dociele Indiase, Filippijnse en Indonesische arbeiders en dienstmeisjes boven de lastige mede-Arabieren. De laatste jaren trekken steeds meer Egyptenaren als arbeiders naar landen als Italië en Griekenland. Steeds meer Egyptenaren

denken daarom aan migreren naar Europa als manier om zich aan hun uitzichtloze situatie te ontworstelen.

Zo ook Mohammed. Elke dag dat ik hem passeerde ging hij er hopelozer en lustelozer uitzien. Alleen zachtjes melodieus reciteren uit de koran en de stipt nageleefde verplichting van het vijfmaal per dag bidden houden hem op de been – waarbij hij even zijn taak als *security man* vergeet: gebedstijd is een ideaal moment voor een bomaanslag. Hij is altijd dolgelukkig als ik een praatje met hem aanknoop. Om hem op te beuren nodigde ik hem uit om een waterpijp in een koffiehuis te gaan roken. Meteen begon hij mij de kleren van het lijf te vragen over emigratiemogelijkheden naar Europa. Hij wilde al het werk aanpakken, het maakte niet uit wat, als hij er maar geld mee kon verdienen. In de taal leren was hij niet geïnteresseerd. Toen ik hem vroeg hoe hij daar dacht te gaan leven zei hij “geen idee”. “Maar waarom wil je dan naar Europa?”, vroeg ik. “Ik wil alleen maar hard werken. Net zo lang totdat ik een minibus kan kopen. Dan kan ik trouwen en ga ik een busdienst onderhouden tussen mijn dorp in de delta en Caïro. Daar zit goud geld in!”. Zijn ogen glommen. “Wil je dan niet in Europa blijven?”, vroeg ik. “Nee! Hoe kun je dat nou denken”, zei hij afkeurend, “Egypte is echt het beste land van de wereld”.

Verschenen in: *De Helling*, 2005, vol 17, afl 2, p. 16.